

Stor brist på allmänläkare

Regeringens riktmärke för läkartäthet allt mer avlägset

Sverige lider brist på allmänläkare och bristen blir allt större. Ska regeringens målsättning med en läkare per 2 000 invånare kunna uppfyllas krävs 540 nya allmänläkare. För två år sedan var rekryteringsbehovet bara hälften så stort.

I vissa delar av landet går det nu över 3 000 patienter per allmänläkare, enligt färskta siffror från Socialstyrelsen.

Antalet allmänläkare inom primärvården har på två år, från 1994 till 1996, minskat med 163 läkare (3,9 procent). Samtidigt har folkmängden i landet ökat med 1 procent.

Regeringens riktmärke för läkarbemanningen i primärvården är en heltidsarbetande allmänläkare per 2 000 invånare (proposition 1994/95:195). Även flertalet landsting uppgav 1994 att 2 000 invånare per heltidsarbetande husläkare är ett bra riktvärde.

För två år sedan skulle 260 nya läkartjänster behövas för att nå det riktmärket. Nu har den siffran stigit till 540 nya allmänläkare. På vissa håll i landet går det för närvarande drygt 3 000 invånare per läkare.

Färre läkare men fler arbetsuppgifter

– Det stora problemet är att allmänläkarnas arbetsuppgifter blir allt fler samtidigt som vi kommer allt längre bort från regeringens riktmärke ifråga om läkartäthet, säger Mats Ribacke som leder Socialstyrelsens primärvårdsprojekt.

Socialstyrelsen har i den löpande uppföljningen av primärvården nu tagit fram uppgifter för 1996 om bl a läkartäthet, arbetstider, åldersfördelning (Tabell 1) och geografiska skillnader.

Uppgifterna omfattar offentligt anställda specialistkompetenta allmänläkare, samt allmänläkare i privat regi som har vårdavtal med sjukvårdshuvudman. Undantagna i studien är bl a läkare som erhåller medel enligt lagen om läkarvårdsersättning.

Totalt ingår 4 025 allmänläkare med varierande tjänstgöringsgrad i studien. Omräknat till heltidsarbetande läkare blir siffran 3 729. Resultatet har jämförts med siffror från en motsvarande uppföljning 1994.

Med tanke på de pågående strukturförändringarna i sjukvården, då allt fler

patienter flyttas över till primärvården och patienter med större medicinska behov och omvårdnadsbehov överflyttas till hemsjukvård, skulle det förmodligen behövas fler än en heltidsarbetande allmänläkare per 2 000 invånare, som är regeringens riktmärke.

Ändå visar Socialstyrelsens siffror att utvecklingen går mot fler patienter per allmänläkare.

Av behovet på 540 nya allmänläkare skulle 120 behövas i de tre storstadsregionerna. Befolkningen i dessa regioner har ökat från 15,6 procent av hela befolkningen till 15,9 procent på två år. Samtidigt har antalet läkare minskat med 51 till totalt 583 allmänläkare, trots att antalet allmänläkare i offentlig regi ökat något.

Antalet allmänläkare i privat regi har för hela riket minskat på två år med 166 läkare.

Över 3 000 invånare per läkare

Den genomsnittliga tjänstgöringsgraden bland allmänläkarna i studien var ca 0,93 procent.

Om tjänstgöringstiden justerades till heltider gick det 2 407 invånare på varje allmänläkare i Stockholms läns landsting 1996.

Motsvarande siffra för Malmö stad var 2 626 invånare och för Göteborgs stad, som har flest invånare per allmänläkare i landet, 3 108 invånare.

I Göteborgs stad finns 120 kommunalt anställda allmänläkare samt ett 60-tal privata. Även om Göteborgs stad visar sämst siffror var situationen ändå betydligt värre kring 1990, då det bara fanns ett 90-tal kommunalt anställda allmänläkare.

Primärvårdschef Sune Lagnander

Tabell 1. Allmänläkare fördelade per ålder 1994 och 1996.

1994 Ålder	Antal allmänläkare			
	1994 Antal	1994 procent	1996 Antal	1996 procent
65–	24	0,6	17	0,4
60–64	118	2,8	112	2,8
55–59	288	6,9	350	8,7
50–54	730	17,4	1 021	25,4
45–49	1 479	35,3	1 323	32,9
40–44	1 069	25,5	943	23,4
35–39	447	10,7	240	6,0
30–34	33	0,8	19	0,5
Samtliga	4 188		4 025	

menar att Göteborg haft ett mycket svårt utgångsläge; den politiska ambitionen har länge varit att satsa på Sahlgrenska sjukhuset och Östra sjukhuset.

Primärvården har fått stå tillbaka och effekten har bl a blivit att många allmänläkare nu känner sig utbrända, enligt Sune Lagnander.

– Men vi arbetar mycket aktivt för att vända kurvan. Under våren ska vi presentera ett strukturprogram med inriktning på primärvården och målsättningen är att komma betydligt under 3 000 invånare per allmänläkare, säger Sune Lagnander.

Även utanför storstadsregionerna överskreds regeringens norm med råge 1996. I t ex Landstinget Halland gick det 2 619 invånare på varje allmänläkare och i Landstinget i Jönköpings län 2 556 invånare.

Siffrorna stämmer inte

Sämst siffror av landstingen utanför storstadsregionerna har enligt Socialstyrelsens studie Landstinget Sörmland, där det 1996 gick 2 734 invånare på varje allmänläkare.

Landstingsråd Margaretha Berg (s) säger dock att Socialstyrelsens siffror inte alls stämmer överens med landstingets egna.

– Enligt våra egna beräkningar har vi drygt 2 200 invånare per allmänläkare. Förmodligen har Socialstyrelsen inte räknat med det primärvårdsprojekt som pågår i Katrineholm. I projektet ingår 14 allmänläkare, säger Margaretha Berg.

– I dag finns det i stort sett inga vakanser på allmänläkarsidan. Men det är möjligt att vi skulle behöva fler tjänster.

Målsättningen på sikt är att det i Landstinget Sörmland ska finnas en allmänläkare per 2 000 invånare.

Förutom Landstinget Dalarna, med 1 968 invånare per läkare, låg samtliga landsting över eller mycket över regeringens norm. Riksgenomsnittet 1996 var 2 370 invånare per allmänläkare.

Även antalet vårdcentraler eller motsvarande har blivit färre, genom att antalet vårdcentraler med 1–4 anställda läkare minskat kraftigt.

1994 fanns t ex 314 1-läkarmottagningar (23,8 procent) av totalt 1 321 vårdcentraler eller motsvarande. 247 av 1-läkarmottagningarna var i privat regi. 1996 fanns 222 1-läkarmottagningar (19 procent) av totalt 1 170 vårdcentraler eller motsvarande.

Peter Örn